

Eurajoen kunta
kirjaamo@eurajoki.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 3.2.2021

Asia: Eurajoen Luvian rantaosayleiskaavan muutosehdotus (Laitakari)

Luvian rantaosayleiskaavan muutosehdotus koskee kapeaa Laitakarin niemen kärkeä, noin neljän kilometrin etäisyydellä Luvian entisestä kuntakeskuksesta. Kaavamuutos on tullut vireille alueen omistavan osakaskunnan aloitteesta. Osayleiskaavan muutoksen laadintaa on edeltänyt ehdotusvaiheeseen edennyt ja vuonna 2019 käynnistynyt ranta-asemakaavan muutostyö, mikä poikkeaa voimassa olevasta yleiskaavasta niin paljon, että myös sen muuttaminen on nähty tarpeelliseksi. Rantaosayleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä vuodenvaihteessa, mutta siitä ei ole pyydetty viranomaisten lausuntoja. Muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa Laitakarin alueen kehittäminen maakunnalliseksi vetovoima-alueeksi ja varata sitä varten niemen kärkeen alue matkailupalveluiden rakentamiselle, jonka yhdeksi toteuttamisvaihtoehdoksi nähdään Selkämeren kansallispuiston opastuskeskus. Laitakarin kaavoitukseen liittyen on pidetty kaksi viranomaisneuvottelua (24.9.2019 ja 20.10.2020). Estyneenä osallistumaan jälkimmäiseen neuvotteluun, museo lähetti kirjalliset kommenttinsa ranta-asemakaava-aineistosta.

Laitakarin niemen kaavoitus on alueen kokoon nähden merkittävä hanke sekä Eurajoen kunnan vetovoiman, paikkakunnan identiteetin, että myös alueen maisemallisten arvojen vuoksi. Laitakarin niemi on maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, joka on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 1.7.2019) merkinnällä kh2. Vaihemaakuntakaavan 2 tiedot tulee liittää kaavamuutoksen selostukseen, koska Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tultua voimaan ovat Satakunnan maakuntakaavan vastaavat merkinnät ja määräykset samalla kumoutuneet.

Voimassa olevassa Luvian rantaosayleiskaavassa (saanut lainvoiman 15.5.2006) suunnittelualue on osoitettu kokonaisuudessaan kulttuurimaisema-alueena (kh). Lisäksi kaikki alueen tontit (RM, RA-3 ja AP) on varustettu /S-merkinnällä, johon liittyy määräys: *Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, jolla ympäristö säilytetään. Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö tulee säilyttää. Rakennuksissa tai rakennelmissa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksien tai rakennelmien kulttuurihistoriallisesti arvokas luonne säilyy.*

Uudisrakentaminen tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin ja kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin. Ennen alueen kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan Museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen. Lisäksi yksi pihapiiri on suojeltu kohdemerkinnällä sr.

Kannanotto kaavaratkaisuun

Laitakarin kaavoitusta on valmisteltu huolellisesti ja ilman kiirettä. Työssä on panostettu laadukkaaseen kulttuuriympäristöselvitykseen (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy 2020) sekä kaavan sisältämän, mittavan matkailupalveluhankkeen havainnollistamiseen (Arkkitehtimo Oy/Timo Lähtenmäki) ja huolelliseen vaikutusten arviointiin. Satakunnan Museo pitää vaikutusten arviointia oikean suuntaisena. Vaikutuksia merimaisemaan ei kuitenkaan nähdä nykytilanteeseen nähden kovin merkittävänä, eikä koko mittavan rakennusoikeuden toteutumista todennäköisenä. Museo puolestaan näkee vaikutukset merimaisemaan arvioitua mittavampina. Vaikka Laitakarin niemi on kokenut viime vuosina monia suuria muutoksia, ovat alueen nykyiset rakennukset kuitenkin melko pienimittakaavaista ja perustuvat pääosin alueen perinteisiin rantahuoneisiin ja muihin maisemaan hyvin istuviin vanhoihin satamarakennuksiin. Museo pitää esitettyä lähes 11 000 m² rakennusoikeuden lisäystä kapean Laitakarin niemen maiseman ja merellisen kulttuurihistorian kannalta liian suurena. Rakennusinventoinnin suosituksissa todetaankin (s. 54), että 'uudisrakentamisessa tulee huomioida alueen historiallisen rakennetun ympäristön sekä meriympäristöjen perinteinen mittakaava, materiaalit ja värit'. Niemen kärjen RM-alueelle esitettyä 10000 m² rakennusoikeutta tuleekin olennaisesti pienentää vastaamaan odotettavissa olevia ja maiseman sietokyvyn mukaisia hankkeita.

Luvian rantaosayleiskaava, jota ollaan nyt Laitakarin osalta muuttamassa, oli vuosituhannen vaihteessa pitkäaikainen kaavatyö, jossa merkintöjä ja määräyksiä hiottiin huolellisesti. Toisiaan täydentävät merkinnät ja määräykset muodostavat johdonmukaisen systeemin. Nyt esillä olevassa kaavaehdotuksessa kaavamääräyksiä on huomattavasti supistettu. Ajatuksena lienee ollut se, että määräykset tarkentuvat samaan aikaan valmisteltavassa ranta-asemakaavan muutoksessa. Näin varmasti onkin, mutta rantaosayleiskaava on joka tapauksessa ohjeena ranta-asemakaavalle, joten osayleiskaavaratkaisun tulisi olla johdonmukainen. Kaavamuutoksessa aluevarauksiin liitetty /S-määräys on muuttunut lievistä rakennussuojelumääräyksestä maiseman muokkauksen kieltäväksi toimenpiderajoitukseksi. Museo katsoo, että /S-määräys tulee säilyttää voimassa olevan rantaosayleiskaavan mukaisena ja maiseman muokkaamiseen liittyvä toimenpiderajoitus tulee siirtää kaavan yleisiin määräyksiin. Silloin /S-merkintään sisältyisi tarpeellista uudisrakentamisen ohjausta ja se olisi riittävä myös

Laitakarin vaille kohdesuojelua jääneiden tanssilavarakennuksen ja Kumpelin vakinaisessa asuinkäytössä olevan huvilan osalta.

Kohdemerkinnällä osoitettujen rakennussuojelukohteiden valinnasta tai suojelumääräyksestä museolla ei ole huomautettavaa lukuun ottamatta merimerkiksi muodostunutta Laitakarin sahan piippua, joka tulee osoittaa sr-merkinnällä kulttuuriympäristöselvityksen suositusten mukaisesti.

Laitakarin maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä osoittava kh-määräys on jätetty voimassa olevan yleiskaavan mukaiseksi, mitä museo pitää perusteltuna. Määräyksen sisältö on edelleenkin sovelias, lukuun ottamatta vanhentunutta seutukaavaviittausta, joka tulee korvata lauseella: *Merkinnällä osoitetaan vaihemaakuntakaavan 2 mukainen Laitakarin maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö.*

kh-merkinnän yhteydessä olevan numeron voi poistaa tarpeettomana.

Laitakarissa pitkään jatkuneesta historiallisesta laivanrakennus- ja lastaustoiminnasta on jäänyt maastoon vai hyvin vähäisiä merkkejä. Kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä tehdyssä arkeologisessa inventoinnissa paikallistettiin yksi muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös, Laitakarin pajan paikka (muinaisjäännösrekisterissä tunnuksella 1000013350). Nämä muinaisjäännöksen tunnistetiedot tulee lisätä kaavaselostukseen (sivu 11 Arkeologiset arvot). Lisäksi suunnittelualueelta tunnetaan kaavaselostuksessakin mainitut hylyt Laitakari (1719), joka on kiinteä muinaisjäännös, sekä Veikko (1720), joka on arvotettu kulttuuriperintökohteeksi.

Laitakarin paja on merkitty kaavakartalle SM-kohteena turkoosilla neliöllä. Merkintään liittyvä määräys on oikeanlainen, mutta Museoviraston tilalle tulee muuttaa Satakunnan Museo. Kaavakartalle neliöön tulee vakiintuneen tavan mukaisesti vielä liittää kirjaimet SM. Lisäksi kaavakartalle tulee lisätä SM-kohdemerkinnällä hylky Laitakari sekä haluttaessa kulttuuriperintökohteena (esim. kohdemerkintä **kp**) myös hylky Veikko.

Satakunnan Museolla ei ole muilta osin huomautettavaa kaavaehdotuksesta.

Satakunnan Museo

Museonjohtajan sijaisena Liisa Nummelin

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Sofia Koskela
Satakuntaliitto/kirjaamo, Anne Nummela, Susanna Rosendahl
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä